ÇITIR ÇITIR FELSEFE

16. BASKI

Brigitte Labbé - P.-F. Dupont-Beurier

BEDEN VE AKIL

Resimleyen: Jacques Azam

günışığı kitaplığı

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Hayatı anlatan kitaplar

Dünya çocukları bu diziyi okuyor! Yaşamı ve dünyanın işleyişini anlamaya çalışan çocuklara, temel kavramları, doğru sorular sorarak düşündüren dizi, gerçek yaşamdan birçok ilginç örnekle dolu. Çocuklar, öğretmenler ve anne babalar, her kitapta farklı bir kavram üzerine birlikte düşünüyor, birlikte konuşuyorlar.

BEDEN VE AKIL

Akıl büyülüdür, ona dünyanın kapılarını açmamızdan hoşlanır. Öykülere, şiirlere, müziklere, sohbetlere açtır; iyi beslenmek ister. Ancak, aklın çalışabilmesi için, bedenin iyi işlemesi gerekir. İnsan bedeni de, her zaman akıldan izler taşır. Bir parça akılla, bir beden güzelleşebilir. Peki, bedenimize bakmayı bildiğimiz kadar, aklımıza bakmayı da biliyor muyuz?

Dizinin 18. kitabında, çocukların sıkça sorguladığı iki gerçek, "beden" ve "akıl" tartışılıyor.

günışığı kitaplığı

THG
0999316
NGS

ISBN: 978-9944-717-53-3

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Brigitte Labbé - P.-F. Dupont-Beurier

BEDEN VE AKIL

Resimleyen: Jacques Azam
Türkçesi: Azade Aslan

günışığı kitaplığı

İÇİNDEKİLER

Bir var bir yok 3
Çok da umurumdaydı! 5
Akıl tatilde 6
Hayır demek! 7
İnsan nedir? 9
Müge ve Arda 11
20 santim 13
Karşımızdakinin sınırında durmak 14
Bir rüya 15
Teşekkürler akıl 16
Baran Berk de kim? 18
Can kim? 19
Dehşet 20
Dayanılmaz ıslıklar 22
Başkalarının bakışı 23
Bir hapishane... 24
Yumuşak kalp ve açık alın 26
Kim karar veriyor? 28
Çikolata, fıstık, televizyon 30
Aklı beslemek 31
Yürürken düşünmek 33
İkisi birden 35
Masadan kalk! 36
Birbirlerini seviyorlar 38

Bir var bir yok

Toni bas bas bağırarak arabasından fırlıyor ve yolu kapatan kamyona doğru atılıyor. Kamyonu boşaltmakta olan şoförün elindeki kasayı kapıp, bütün gücüyle kaldırıma fırlatıyor. Şişeler patlıyor, meyve suları sokaktan geçenlerin üstüne başına sıçrıyor. Toni'nin ağzı çarpılmış, tükürükleri çenesine akıyor; gözleri yuvalarından oynamış.

Bu sahneye tanık olanlar, Toni'nin öfkeden deliye döndüğünü, kontrolünü yitirdiğini, aklını oynattığını düşünüyor.

Akıl, dokunulan, kokusu alınan, gözle görülen bir şey değildir. Ama yerinde değilse, biri onu yitirdiyse, bu hemen fark edilir!

"Yangın var! Yangın var!" İnsanlar yerlerinden fırlıyor, dört bir yana kaçışıyor, bağrışıyor -Herkes paniğe kapılmış. Seçil ise, alevleri görür görmez, cep telefonunu çıkarıp itfaiyeyi arıyor. İtfaiyeciler her an gelebilir.

Seçil soğukkanlılığını korudu, itfaiyeyi aramayı akıl etti.

Akıl, dokunulan, kokusu alınan, gözle görülen bir şey değildir. Ama yerinde olduğunda, kendini hemen fark ettirir.

Çok da umurumdaydı!

"Pazar günü döneceğiz. İyi çalış; üç hafta sonra sınavların başlıyor, zaman çarçabuk geçecek -Ayrıca, unutma..."

Annesi konuşurken, Valentino akşam çağıracağı arkadaşlarını düşünüyor. Ve sipariş edeceği pizzaları. Ve Jeymi'den getirmesini isteyeceği CD'leri. Ve saç jölesinin nerede olduğunu. Ve Lusi'yi...

"Alışveriş yapmana gerek yok, buzdolabı dolu."

"Tamam, teşekkürler, pazar günü görüşürüz."

Neyse ki, Valentino'nun annesi ve babası, oğullarının aklından geçenleri okuyamıyor. Neyse ki, Valentino düşüncelerini gizleyebiliyor!

Herkes kendi aklından neler geçtiğini bilir. Ama ne düşündüğümüzü söylemediğimiz ve bir şey belli etmediğimiz sürece, hiç ama hiç kimse aklımızdakileri bilemez.

Akıl tatilde

Maya cezalı. Odasından çıkması yasak. Yatağına uzanmış, iki ay önce ayrı eve çıkan ablasını düşünüyor. Kendini, ileride sahip olacağı evde hayal ediyor. Bütün duvarları turuncuya boyayacak, yere minderler atacak. Uzun boylu, siyah saçlı bir kocası ve üç çocuğu olacak. Belki de iki -duruma göre. Ve mutlaka bir kedi alacak. Aaa, ama ya kocasının kedilere alerjisi varsa? Alerjikse onunla evlenmez. Ayrıca, kedinin tırmanarak eğlenmesi için, bahçesinde ağaçları olan bir ev bulmalı. Maya, kendini uzun bir merdivenin tepesinde kedisini yakalamaya çalışırken hayal ediyor. Kedi atlıyor, Maya

arkasından koşuyor, sonra da çikolatalı tart yemek için eve giriyor...

Maya odasında cezalı. Ama aklı sayesinde, dışarı çıkıyor. Uzak zamanlara ve mekânlara yolculuk yapıyor. Kimsenin, gitmesini yasaklayamayacağı yerlere gidiyor.

Akıl bizi, içinde bulunduğumuz andan çıkarabilecek kadar güçlüdür: Zamanda geriye gitmemizi ya da birdenbire geleceğe ışınlanmamızı sağlar. Akıl bizi buradan, olduğumuz yerden alıp, bambaşka yerlere götürebilecek güce sahiptir.

Hayır demek!

Neşe'nin dayanacak gücü kalmadı; pes etmek istiyor. Bacakları ağırlaştı; kasları sızlamaya başladı; çok terledi. Ama

ayağa kalkıyor; bir yudum su içip, ağzına bir şeker attıktan sonra, raketini kaptığı gibi korta geri dönüyor.

Neşe'nin bedeni artık dayanamıyor; tek istediği, gölgedeki sandalyede oturmak. Ama Neşe, içindeki arzu sayesinde maça devam ediyor.

Çetin deli gibi titriyor. Çok korkuyor ve tek isteği var: Koşa koşa olabildiğince uzağa kaçmak. Ama o küçük kızın boğulmasına izin veremez; onu kurtarması gerek.

Çetin'in bedeni o dev dalgadan uzaklara kaçmak istiyor. Ama cesareti, onu başka yöne itiyor ve Çetin suya atlamaya karar veriyor.

Akıl; bedene hayır deme gücüne, yani bedenin istediği, gerektirdiği, dayattığı şeylere karşı koyma gücüne sahiptir.

İnsan nedir?

"İnsan nedir?"

"Benim gibi biri."

"Evet ama, sen nesin?"

"Ben, Jülide Duran'ım."

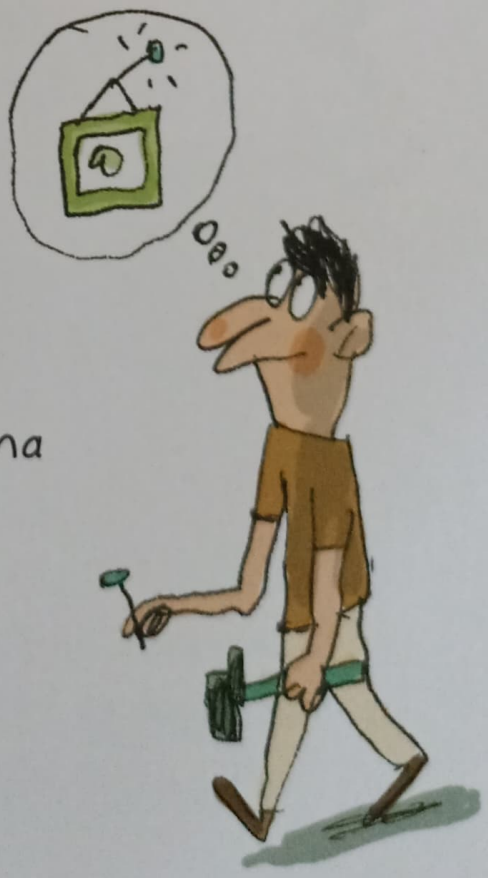
"Tamam ama, adın soyadın olmasaydı da, sen yine bir insan olacaktın."

"Tabii ki; adım olmasa da, iki kolum, iki bacağım, bir kafam, bir bedenim olacaktı."

"O halde, insan bir bedendir."

"Evet."

"Peki, iki kolunu ve iki bacağını kessek, hâlâ insan olur musun?"

"E herhalde. Bu ne aptalca soru!"

"Tamam o halde, sana başka bir soru sorayım. Neden şempanzelere de insan demiyoruz? Onların da iki kolu, iki bacağı, bir kafası

"ve seninkine benzeyen bir bedeni var."
"Kes artık, kafamı şişirdin."

Doğru, soru hiç de kolay değil.

Arkeologlar, milyonlarca yıl önceden kalma kemikler bulduklarında, bunların insanlara ait olduklarını nasıl anlıyorlar?

Bunu anlamak için ipuçları arıyorlar.

Eğer kemiklerin yanında, yontulmuş taşlar ya da kesici nesneler gibi aletler bulurlarsa, orada insanların yaşamış olduğunu anlıyorlar. Eğer kemikler, mezarları andıran yerlerde toplanmışsa ya da çevrede resimli mağara duvarları keşfedilirse, o zaman hiç kuşku yok: Orada insanlar yaşamış. Aletler, mezarlar, resimler de, oradan insanların geçmiş olduğuna dair izler.

Ölen dostlarımızın cansız bedenlerinin, oldukları yerde çürümeye terk edilmekten daha iyisine layık olduğunu düşünmek; ileride olacakları tasarlamak, geleceği hayal etmek, projeler üretmek, gündelik hayatı güzelleştirmek: İşte, insan aklı.

Müge ve Arda

Müge bir saattir yüzüyor; su ılık, deniz sakin, Müge'nin keyfine diyecek yok. Ama birden, plajın çok çok uzakta kaldığını fark ediyor.

Tam paniğe kapılmaya başladığı sırada, 2 metre kadar ötede, aniden biri sudan kafasını çıkarıyor. Bu bir dalgıç. Gözlüğünü ve şnorkelini çıkaran dalgıç, karşısında birini bulmanın şaşkınlığı içinde, Müge'ye her şeyin yolunda olup olmadığını soruyor.

"Evet, evet, iyiyim; bu kadar açıldığımı fark etmemişim, hepsi o."

"Ben plaja dönüyorum; gel birlikte yüzelim."

Müge ve dalgıç, yavaş yavaş yüzerken bir yandan da sohbet ediyorlar; aynı şehirde oturduklarını, aynı tür müzikten, aynı kitaplardan hoşlandıklarını, siyasi konulardaysa kesinlikle aynı fikirde olmadıklarını

keşfediyorlar. Müge, Arda'nın konuşma tarzına bayılıyor; onu akıllı, eğlenceli, kültürlü buluyor. Arda'nın güzel yeşil gözlerine bakarken, "Bizim lisedeki geri zekâlılardan ne kadar farklı biri," diye düşünüyor. O sırada Müge, boy seviyesine geldiğini hissediyor. Sudan çıkıyor. Arda'nın da plajda kendisiyle kalacağını umuyor. Kumsala ulaştığında, Arda'yla konuşmak için arkasına dönüyor ve nutku tutuluyor. Şok! Arda ayakta, ayak bileklerine kadar sudan çıkmış. Müge hayatında hiç bu kadar kısa boylu birini görmemişti –Arda'nın boyu, ancak 8 yaşında bir çocuğunki kadar.

Bu öyküyü okuyunca, hepimiz çok rahatsız oluyoruz; çok sıkılıyoruz. Birkaç saniye önce kalbi deli gibi çarpan Müge'yi anlıyoruz. Suyun kenarında dilini

yutmuş gibi kalakalan Müge, Arda'ya telefon numarasını vermek isteyip istemediğinden artık o kadar emin değil.

20 santim

Müge ne yapacak? Onu engelleyen bu bedene rağmen Arda'yla görüşmeye devam edecek mi? Yoksa, onun aklını çok çekici bulmasına rağmen, Arda'yla tanışıklığını bitirecek mi?

Müge havlusuna doğru yürüyor; aklında binlerce düşünce uçuşuyor. Arkadaşlarına Arda'yı tanıştırırsa, verecekleri tepkiyi düşünüyor. Boyu, taş çatlasa 1 buçuk metre olan bir tiple dolaşmanın utancını hayal ediyor. Arda'ya, ailesinin yemek için kendisini beklediği yalanını söylemesine ramak var. Ama bir şey ona engel oluyor. Arda normalden 20 ya da 25 santim kısa; ee n'olmuş? 20 santim neden her şeyi değiştirsin ki?

Eğer Müge, Arda'yla plajda karşılaşmış olsaydı, ona karşı çekim duymazdı. Bir beden, bir yüz, gözler, hoşa giden eller... Bunlar bir tür davettir. Başkasına doğru gitmemizi sağlayan davetler. Müge için, Arda'nın bedeni bir davet değil. Aksine, Arda'ya giden yolu kapatabilecek bir engel.

Karşımızdakinin sınırında durmak

Bazen, karşımızdaki kişinin sınırında dururuz. Birkaç santim kısa kaldığı, çok kilolu göründüğü, kel ya da çok sivilceli olduğu, yeterince şöyle olmadığı ya da fazla böyle olduğu için... Tam sınırda dururuz. Daha ileri gitmez, o kişinin aklına, gerçekte olduğu kişiye yaklaşmayız.

Müge arkasına dönüyor; Arda'yla konuşmak istiyor. Kimse yok. Arda yok olmuş. Onu her yerde arıyor ve en

sonunda, ileride bir grup arkadaşına katıldığını görüyor.

Bir rüya

Mine'nin yüzünde koca bir gülücük var. Yaşasın! Adı bitirme sınavını geçen öğrenciler listesinde. Ne büyük rahatlama, ne büyük mutluluk! Tam o sırada, bir kapı sesi duyuyor. Çalar saatine bakıyor. Babası işe gidiyor olmalı. Tüh ya! Mine başını yastığa gömüyor. Kahretsin! Ne büyük düş kırıklığı! Mine bitirme sınavını geçmiş değil; meğer, o bir rüyaymış.

"Akıl almaz bir şey bu; gerçekten de sınavı geçtiğime inanmıştım -Az kalsın herkese haber verecektim!"

İyi ama, Mine belki de hâlâ rüya görüyor. Kapı sesinin, çalar saatin ya da başını gömdüğü yas-

tığın da rüyasında olmadığından nasıl emin olabilir ki? Yataktan kalktığında, kahvaltısını ettiğinde, okula gittiğinde, arkadaşlarıyla sohbet ettiğinde... Bütün bunların da rüyanın bir parçası olmadığını kesin bir şekilde söyleyebilir mi?

Hayır. Belki de hayat, koca bir rüyadır. Belki de, gerçeklik dediğimiz şey aslında yoktur. Ve belki de, hepimiz bir gün uyanıp bunun farkına varacağız.

Tuhaf, çok tuhaf... Bunlar çok aykırı düşünceler! İnsanın başını döndürüyorlar; sanki hiçbir şey kesin değil. O zaman belki de, her şeyden kuşku duyabilir ve belki de, her konuda yanılabiliriz.

Teşekkürler akıl

Evet, çalar saatimin var olmadığını düşünebilirim. Hatta, çevremdeki hiçbir şeyin var olmadığını da düşünebilirim. Hatta ve hatta, bir bedenimin olmadığını bile düşünebilirim.

İnandığım her şeyin yanlış olduğunu düşünebilirim.

Tek bir şey dışında: Düşünmediğimi düşünemem.

Bu mantıklı: Düşünmediğimi düşünürken bile, düşünüyorum.

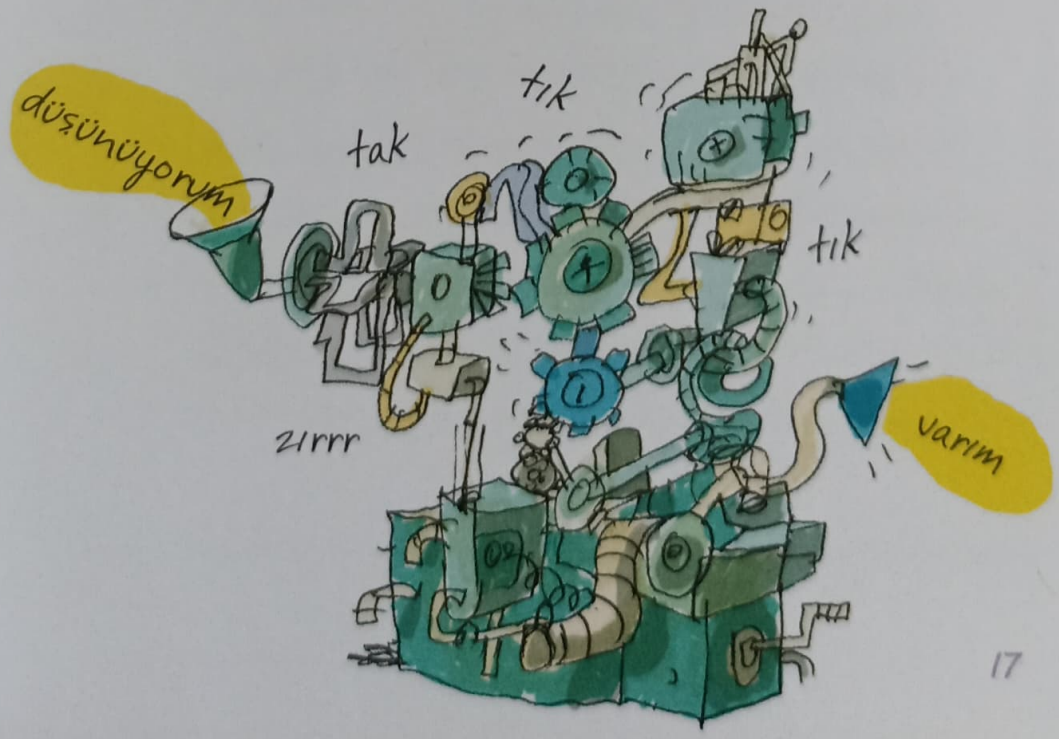
Yanılmaya imkân yok: Düşünüyorum, düşündüğümü biliyorum.

Eğer düşünüyorsam, demek ki varım.

Yanılmak imkânsız: Var olduğumu biliyorum.

Mine saatine bakıp, tekrar gözlerini kapatıyor. Kocaman oyuncak ayısına sarılırken, "Belki de her şey sahte, ama ben gerçeğim," diye geçiriyor içinden.

Teşekkürler düşünce, teşekkürler akıl.

Baran Berk de kim?

Adam uyanıyor. Başı feci ağrıyor. Bacaklarını, kollarını, gövdesini yokluyor; hiçbir yeri kırılmışa benzemiyor. Ceketinin cebinde bir cüzdan hissediyor. Cüzdanı açıyor. Üç kâğıt para. Birkaç bozukluk. Bir kimlik kartı. Adam okuyor:

Soyad : Berk
Ad(lar) : Baran
Cinsiyet : E
Doğum tarihi : 12.07.1982
Doğum yeri : İzmir
Boy : 1.85 m

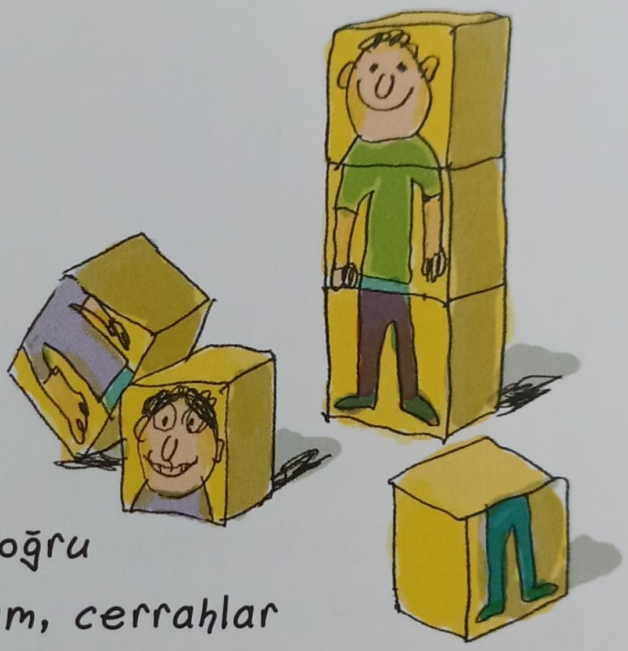
"Baran Berk de kim? Kimliği benim cebimde ne arıyor?" diye düşünüyor adam. Çevresine bakıyor, hiçbir şeyi tanımıyor. Aynaya yaklaşıyor; gördüğü yüz ona tamamen yabancı.

Hafızasını yitiren bu adamın yaşadığı korkuyu

tahmin etmek zor değil. Bu bacaklar, bu kollar, bu kafa ona ait; peki ama, o kim?

Her şey silinmiş, aklı bomboş. Kaybolmuş, kendi kendini kaybetmiş. Baran artık kim olduğunu bilmiyor.

Can kim?

Can, yüzünü ve bedenini saran bandajları açıyor. Aynaya doğru giderken, "Umarım, cerrahlar başarılı olmuşlardır," diye düşünüyor.

Burnunu, dudaklarını, gözlerini inceliyor... İyi iş çıkarmışlar: Hiç kimse onu tanıyamayacak. Bedeni bile eskisinden farklı.

Halinden memnun, "Yeni ismim ne olsa?" diye düşünüyor.

Can, bedenini, yüzünü değiştirdi; vücudunun ta-

mamı farklılaştı. Yine de o kendini tanıyor –Gerçekte kim olduğunu hâlâ biliyor.

Bedenim benimdir. Ama ben, bedenimden ibaret değilim.

Dehşet

Satıcı, esirleri kürsünün üstüne çıkarıyor. Kalabalık, onları yakından incelemek için itişiyor. Bir alıcı, beyaz eldivenlerini giyiyor. Adamlardan birinin dişlerine parmağını sürüp satıcıya dönüyor: "20 yaşında mı dediniz? Ama dişleri, 40 yaşındaymış gibi yıpranmış."

"40 mı? Hayır!" diye kendini savunan satıcı, esiri itiyor. "Hadi Tom, nasıl yürüdüğünü, nasıl sektiğini göster."

Alıcı inceliyor. Doğru, adam zinde. Bir süre daha tarlada işe yarayabilir.

"Alıyorum."

"Başka lazım mı?" diye soruyor, parayı cebe indiren satıcı.

Bu korkunç bir öykü; ama biliyoruz ki gerçek: Yüzyıllar boyunca, milyonlarca erkek, kadın ve çocuk, köle diye satıldı. Milyonlarca insan, yalnızca birer beden olarak görüldü.

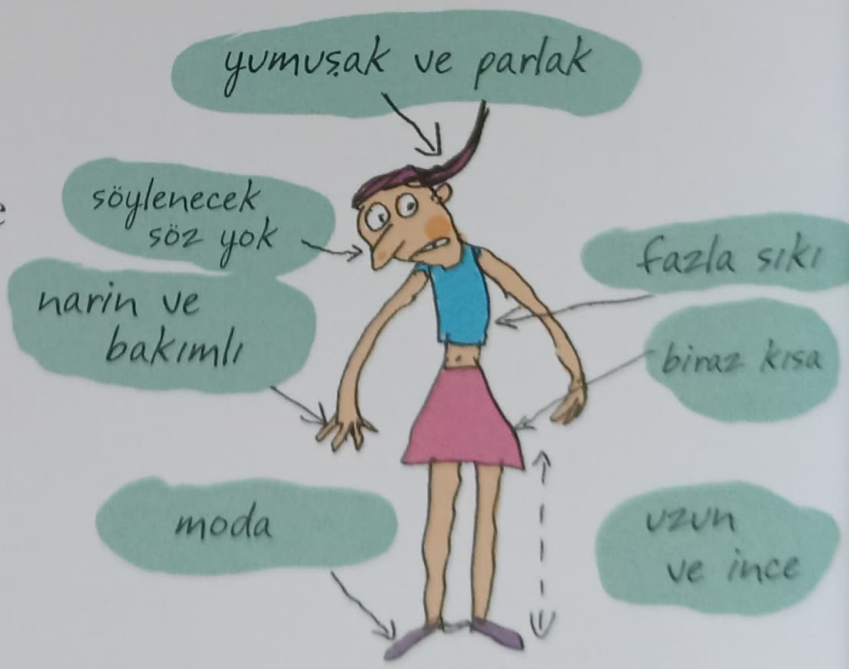
Bir ağırlık, bir boy, bir kas kütlesinden ibaret sayıldı... Bitip tükenene kadar işe koşulan, makine bedenlere indirgendiler.

İnsanlar, başka insanları bedenden ibaret gördüklerinde, her bedenin duygular, zevkler, anılar, arzular, hayaller barındırdığını unuturlar. Aklı unutur, insanoğlunun içindeki insanı yok ederler.

Dayanılmaz ıslıklar

Seray ve Canan sinirden çatlamak üzereler. Evlerinin önünde onları durmadan rahatsız eden bir grup oğlan var. Kızlar sokağa her çıktığında, oğlanlar ıslık çalıp, bacaklarıyla, giysileriyle, göğüsleriyle ya da kalçalarıyla ilgili laf atıyor onlara. Seray ve Canan sabah giyinirken, acaba bu çok mu kısa, çok mu dikkat çekici, çok mu sıkı diye uzun uzun düşünüyor; hatta artık meydandan geçerken, başlarını öne eğiyorlar.

Seray'ın ve Canan'ın dış görünüşleriyle ilgili onlara her gün laf atan oğlanlar, kızlardan, yalnızca bir

beden, bir et parçası gibi söz ediyorlar. Böyle yaparak, onlar da –tıpkı esir tüccarları gibi– aklı küçümsüyor, ayaklar altına alıyorlar. İşte bu yüzden, yaptıkları hiç komik değil. İşte bu yüzden, yaptıkları dayanılmaz.

Başkalarının bakışı

"Şu tipe baksana... Şuradaki beyaz gömlekliye. Aslında hiç fena değil; ama sence de biraz şişko değil mi?"

Mayk, ona bakan iki kızın konuşmalarını duydu. Arkasına dönüyor; kimin hakkında konuştuklarını bulmaya çalışıyor. Arkasında kimse yok.

Aklımız tamamen görünmezdir; bedenimiz ise göz önünde... Yapabileceğimiz hiçbir şey yok, bu böyle. Başkalarının ne düşüneceğine karar vermek imkânsız.

Mayk bakışlarla çevrili; o iki kızın bakışlarıyla kuşatılmış halde.

Mayk, karnını içeri çekerek, "Belki de gerçekten şişkoyum," diye düşünüyor.

Oysa Mayk, kendini yüzlerce kez aynada gördü. Ama bedenimiz hakkındaki düşüncelerimiz nedense, başkalarının yargılarına bağlıdır.

Bir hapishane... ama kapıları ardına kadar açık

"Manon'u tanıyor musun?"

"Manon mu? Kızıl, kıvırcık saçları olan mı?"

"Fırat'ı tanıyor musun?"

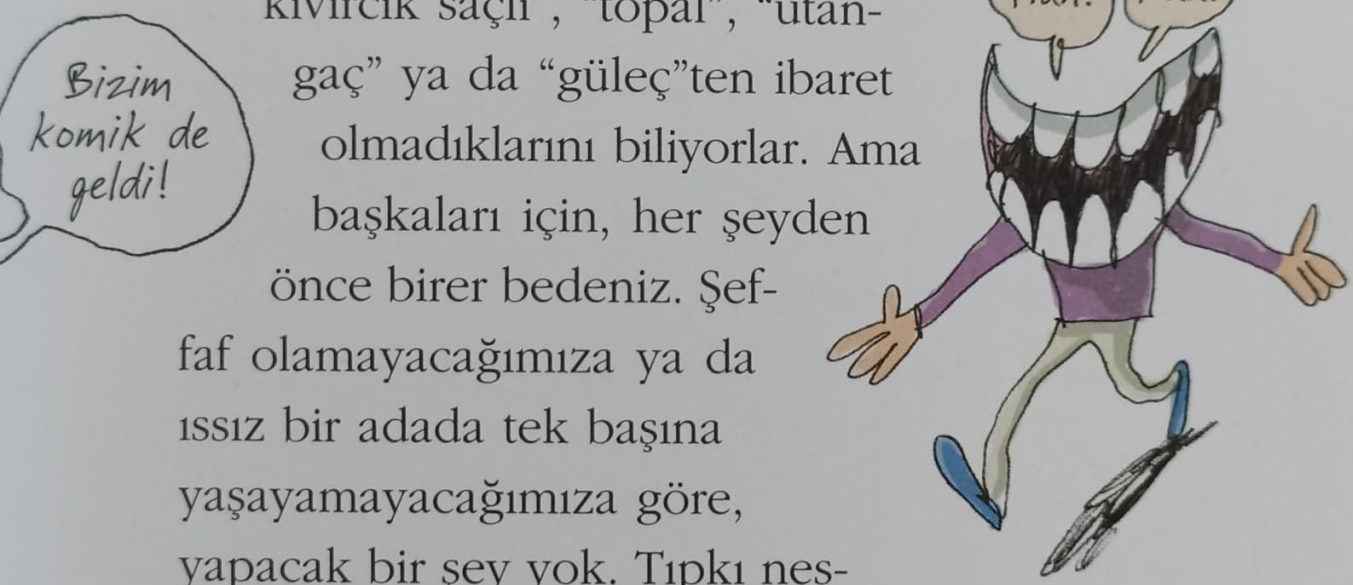
"Fırat mı? Hafif topallayan mı?"

"Melis'i tanıyor musun?"

"Melis şu hemen kızaran utangaç kız mı?"

"Jülyen'i tanıyor musun?"
"Jülyen, şu sürekli gülen tip mi?"

Manon, Fırat, Melis ve Jülyen, "kızıl kıvırcık saçlı", "topal", "utangaç" ya da "güleç"ten ibaret olmadıklarını biliyorlar. Ama başkaları için, her şeyden önce birer bedeniz. Şeffaf olamayacağımıza ya da ıssız bir adada tek başına yaşayamayacağımıza göre, yapacak bir şey yok. Tıpkı nesneler ve şeyler gibi, biz de bakılan, yargılanan, sınıflandırılan bedenleriz.

Ağabeyi bacaklarının direğe benzediğini söylediğinden beri, Lora mayo giymeye cesaret edemiyor. Plajda terliyor, ama dünya başına yıkılsa, pareo'sunu çıkarıp denize girmeyecek.

Ağabeyi, Lora'yı bir nesneye dönüştürdü. Ama şimdi, o nesne olup olmamaya karar vermek Lora'nın elinde. Ağabeyinin bakışının onu kapattığı hapishanede kalıp kalmamak, Lora'ya bağlı. Kapı ardına kadar açık: Lora, bir *pareo*'nun altına gizlenmiş direkler olmayı reddetmekte özgür.

Bir kolumuzun eksik olmasının aktörlük yapmamızı önlemediğine, kekemeliğin siyaset yapmamızı engellemediğine, çok güzel olmanın podyumlarda boy göstermemizi zorunlu kılmadığına karar vermek elimizde.

Başkalarının gördüğü şey olmamakta özgürüz.

Yumuşak kalp ve açık alın

"Garo, gerçek bir beyin."

"Kardeşinin kocaman bir kalbi var!"

"İhsan için endişelenme, o çok yüreklidir!"

"Eva'da matematik kafası var."

"Piyer'in burnu çok keskin;

olacakların kokusunu hemen alıyor!"
"Merak etme, Hakan'ın alnı açıktır."

Beyinden, kalpten, yürekten, kafadan, burundan, alından konuşuluyor; ama hepimiz ne söylenmek istendiğini anlıyoruz: Garo'nun zekâsından, kardeşin iyiliğinden, İhsan'ın cesaretinden, Eva'nın matematikteki ileri seviyesinden, Piyer'in sezgilerinden, Hakan'ın dürüstlüğünden söz ediyoruz.

İyilik kalbin içinde bir yerlerde midir? Sezgiler buruna, cesaret yüreğe mi yerleşir?

Kimi zaman şöyle sözler duyarız:

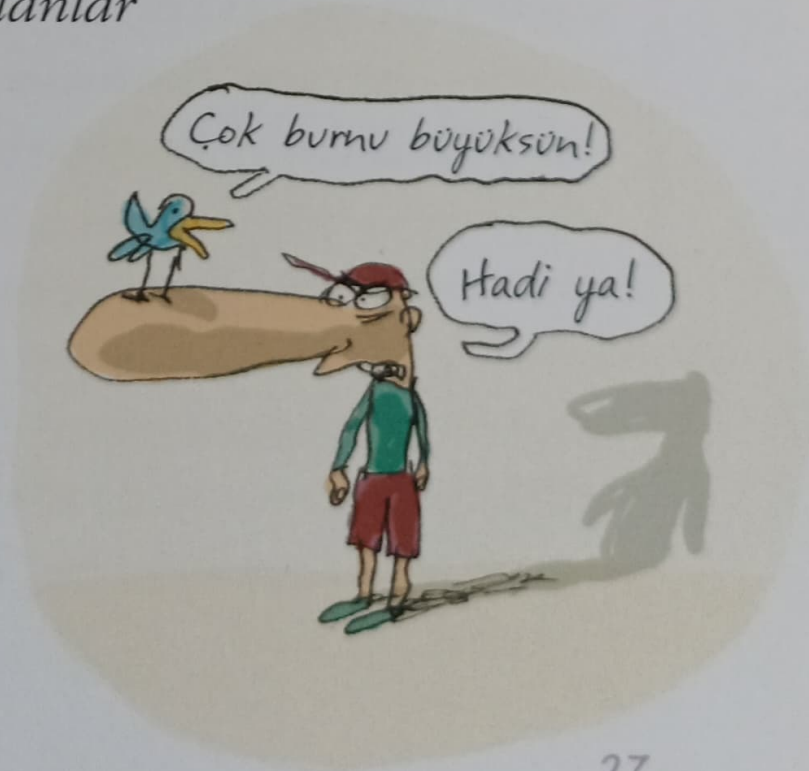
"Şişmanlar cömerttir."

"Çenesi önde olanlar isteklidir."

"Beyazlar böyledir, siyahlar şöyle."

"Alnı geniş olanlar zekidir."

"İnce dudaklılar cimridir..."

Bu, bir insanın kişiliğinin, bedeni tarafından, ten rengi, boyu, kilosu... hatta neden olmasın, tırnaklarının biçimi ve bacaklarının uzunluğu tarafından belirlendiği anlamına gelir?!

Kim karar veriyor?

Zevk müfettişleri, Pelin'in evini ziyaret ediyor. "Eviniz modaya uygun değil. Dış duvarları pembeye boyamak, koltukları kaldırıp yerlerine kanepeler koymak, duvardan duvara halıları söküp parke döşetmek, şu duvarı kırarak salonu büyütmek gerek..."

"İyi de, siz kendinizi ne sanıyorsunuz? Burası benim evim!" diye karşı çıkıyor Pelin. "Pembeden nefret ederim; koltuklarımı da seviyorum..."

Pelin'in tepkisini anlıyoruz. Neden başkalarının zevkine uymak zorunda olsun ki? Evinin neye benzeyeceğine ancak ve ancak kendisi karar verir elbette.

"Haftada üç kilo verin!"

"Düz bir karın için günde 10 egzersiz!"

"Bacak kası yapın!"

"Kalçalarınızı sıkılaştırın!"

"Görünümünüzü değiştirin!"

"3 seansta altın bir ten!.."

Bütün dergiler, eczane vitrinleri, televizyon kanalları kadınlara, zayıflamalarını, sıkılaşmalarını, bronzlaşmalarını falan söylüyor. Pelin de bu önerilere uymaya karar veriyor; çünkü yaz yaklaşıyor ve yakında mayo giymek zorunda kalacak.

Pelin evi için gösterdiği tepkiyi göstermiyor. Kilo vermeye, karın kası yapmaya, teni bronzlaşsın diye para harcamaya kararlı. Dergilerde gördüklerine benzesin diye, kendi bedenini değiştirmeye hazır. Sanki bedeni başkalarına aitmiş gibi...

Çikolata, fıstık, televizyon

Bayan Mirabel her akşam olduğu gibi mutfak dolabını açıyor. Harika! Dolap tıka basa dolu. Önce bisküvileri yiyor. Sonra çikolataları. Sonra şekerleri. Sonra fıstıkları. Sonra cipsleri. Sonra bir kavanoz mayonezi. Sonra sosisleri.

Bay Grego her akşamki gibi televizyonu açıyor. Harika! 200 kanal da çalışıyor. Kanepeye uzanmış, ağzı açık, elinde kumanda, gözlerini ekrana dikip, kanallar arasında gezinmeye başlıyor. Akşam güzel geçeceğe benziyor.

Bayan Mirabel'e, *"Dur! Dur!"* diye bağırmak geliyor içimizden. Elbette onun için, sağlığı için çok endişeleniyoruz. Peki, ya Bay Grego için kaygılanan var mı? Bay Grego da,

gözünün önünden ne geçerse yutuyor!

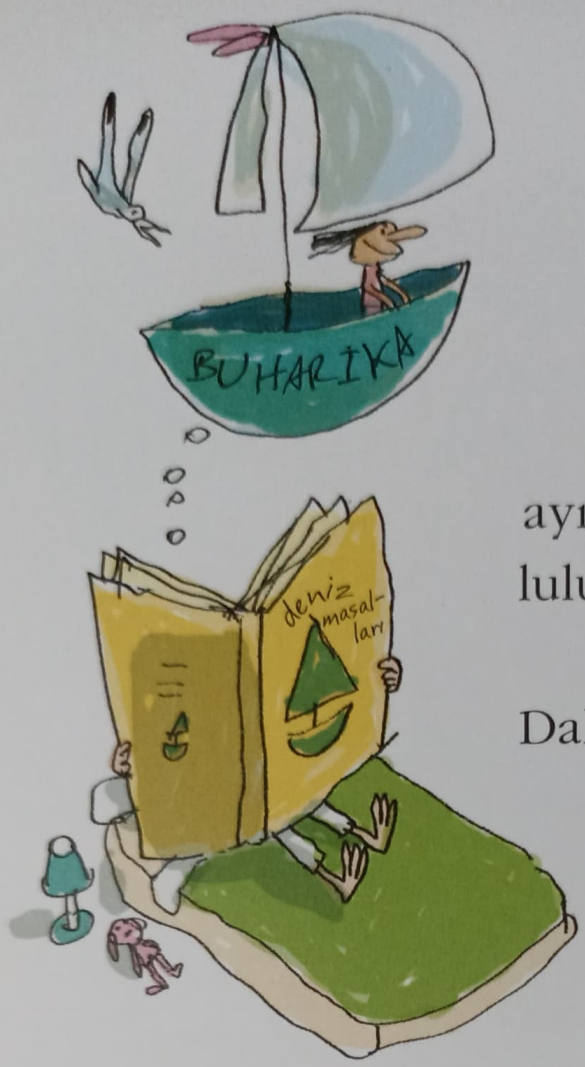
Bedenimize iyi bakmayı öğreniriz; beslenme kurallarını bilir, şekerli, yağlı yiyeceklere dikkat ederiz...

Peki, ya aklımıza iyi bakmanın yollarını öğreniyor muyuz? Bay Grego'nun nasıl bir tehlike altında olduğu konusunda bir fikrimiz var mı? Hayal gücünün azalması! Merakın eksilmesi! Karar almada zorluk! Hayallerin yok olması! Düşüncelerin durması! Başkaları tarafından kullanılma tehlikesi! İsteklerin kaybolması!

Aklı beslemek

Emma, sıcak süt bardağını komidinin üstüne bırakıp yatağına giriyor. Yorganı çenesine kadar çekiyor. Mmm, yorgan güzel kokuyor; annesi bugün nevresimleri değiştirmiş olmalı. Emma'nın küçük eli yastığın altına giriyor. Evet, oyuncak ayısı orada.

Sıcacık bir yatakta, mis gibi kokan yorganın altında, yumuşacık bir oyuncak ayıyla uyumak ne büyük mutluluk...

Ama hepsi bu kadar değil. Dahası var.

Emma kıpırdamıyor. Gözleri kocaman açık, oyuncak ayıyı yavaşça yanağına sürtüyor.

Yatağın yanına oturan annesi, masal kitabını açıyor.

"Bir varmış, bir yokmuş..."

On dakika okunan bir masal, tıpkı tatlı bir okşama gibi: Aklın okşanması.

Elbette, televizyonda saçma sapan şeyler izleyerek ya da bütün zamanımızı bir bilgisayar oyununun başında geçirerek de yaşayabiliriz. Ama bu, dışarıya bir anahtar deliğinden bakmaya benzer –Neredeyse hiçbir şey göremeyiz; gözümüzün

önünden hep aynı şeyler geçer; dünya küçük ve tekdüzedir.

Akılsa, ona dünyanın kapılarını sonuna kadar açmamızdan, ona durmadan güzellikleri göstermemizden hoşlanır. Akıl; öykülere, şiire, müziğe, resme, manzaralara, sohbetlere açtır. Akıl, beslenmekten, üstelik, iyi beslenmekten hoşlanır.

Yürürken düşünmek

> Toni hâlâ sinirden köpürüyor. Yoldan geçenler onu sakinleştirmeyi başaramıyor. Sonra birden, hıçkırıklara boğularak kaldırımın kenarına çöküp kalıyor. Üst üste üç gecedir uyuyamıyor. Bu sabah 4 saatini trafikte geçirdi ve öğle yemeği yiyecek zamanı bile olmadı.

Eğer Toni iyi uyumuş olsaydı, arabasında uzun süre kapalı kalmasaydı, açlık ona eziyet ediyor olmasaydı, kamyon şoförüne kesinlikle saldırmazdı.

Açlık, susuzluk, yorgunluk, acı, soğuk, sıcak...

bunlar bedeni ele geçirdiğinde, akla yer kalmaz. Beden denetimi ele alır; duyular her şeyi yönetmeye başlar. Aklın çalışabilmesi için, bedenin iyi işlemesi gerekir.

"Bekle, sana yanıt vermek için önce biraz düşünmem gerek." Hande, mantosunu ve ayakkabılarını çıkarıyor, bir bardak su içiyor ve kanepeye uzanıp gözlerini kapatıyor.

Hande, sağlıklı düşünebilmek için bedenini rahatlatmaya ve gözlerini kapamaya ihtiyaç duyuyor.

Jan, karnı tok olduğunda iyi iş yapıyor; Deniz, yürürken daha iyi düşünüyor; Kris'in kafası duşta daha iyi çalışıyor; Cemil, düşünebilmek için tütsü yakmaya ihtiyaç duyuyor. Lili, büyük kararlar almadan önce yere oturuyor; Semiha ise ayaklarına masaj yapıyor.

Kim düşünüyor, kim karar alıyor, kim kafayı çalıştırıyor? Akıl mı? Beden mi? İkisi birden.

İkisi birden

Kenza, bir dünya turu yaptı; aklı güzel anılarla dolu. Bir yerde gözlerinin arasına kırmızı bir nokta kondurdular. Bir diğerinde, ellerine geometrik şekiller çizdiler. Ötekinde, danstan önce bütün bedenini boyadılar. Berikinde, boynunu

uzatmak için ona kocaman kolyeler takmak istediler. Şurada, örmeden önce saçını yağa batırdılar. Burada, burun deliklerinden birini delmeyi önerdiler.

Dünyanın her yerinde, insanoğlu bedenini değiştirir. Onu boyar, deler, şekillendirir, süsler, üstüne dövme yapar...

Çıplak, çırılçıplak insan yoktur.

İnsan, bedeninin üstüne yazılar yazar; onu işler, süsler; bedenini doğanın yarattığı haliyle bırakmaz. İnsan bedeni, her zaman insan aklından izler taşır.

Masadan kalk!

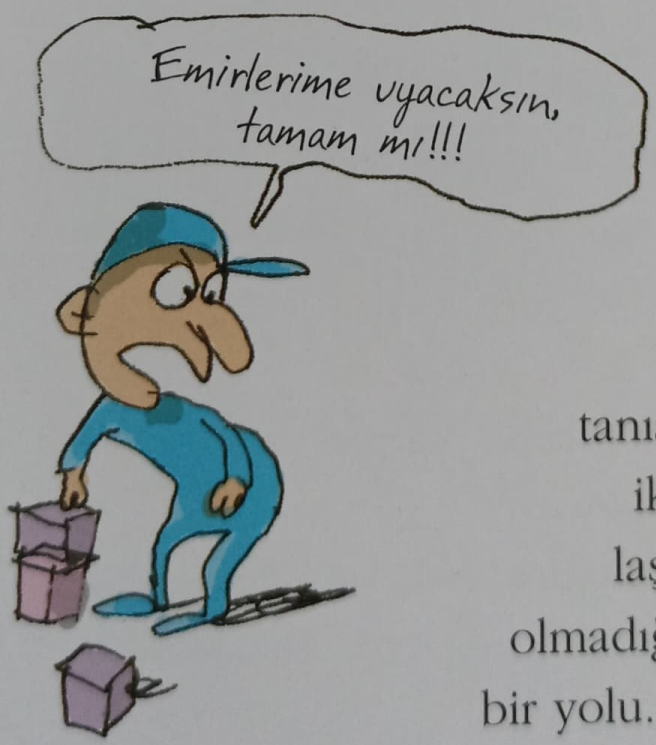
Gözkapakları açılıp kapanır, akciğerler havayla dolup boşalır, kalp çarpar, mide sindirir... Sağlıklı olduğumuzda, bunların hepsi kendiliğinden olur. Beden, gürültü de yapar; kokular çıkarır, kızarır, terler...

"Çabuk masadan kalk!"

"Ama bu haksızlık! Ayça geğirdiğinde, ona kızmıyorsun." İpek öfkeli. "Hem, Ayça burnunu da karıştırıyor; ama sen ona asla bir şey demiyorsun."

Evet, doğru. Evde, İpek'in masada geğirmesine izin yok. Üstelik ondan pırtını tutması, dik durması ve esnerken eliyle ağzını kapaması falan da bekleniyor. Oysa, bunların hiçbiri Ayça'dan istenmiyor: O henüz çok küçük. Ama kısa süre sonra, o da bedenine söz geçirmeyi öğrenecek.

Nezaket, insanların canını sıkmak için konan kurallar demek değildir. Nezaket, aklı göstermenin bir yoludur. Bir başkasıyla tanışmanın, yalnızca iki bedenin karşılaşmasından ibaret olmadığını göstermenin bir yolu...

İki insanın tanışması, birbiriyle iletişim kurmaya hazır akılların karşılaşmasıdır.

İpek, odasının kapısını çarpıyor; kendini yatağa atıyor; ayaklarını duvara yaslıyor ve sakız çiğneyip balon patlatıyor.

Oh! Yalnız kaldığımızda, kendimizi serbest bırakmak hiç fena olmuyor...

Birbirlerini seviyorlar

"Babamla nasıl tanıştınız, anlatsana."

Helen bir kahkaha patlatıyor.

"İyi de anne, neden gülüyorsun ki?"

"Gülüyorum, çünkü ilk başta babanı fark etmemiştim bile."

"Öyle mi?"

"Evet, kısa boylu, kumral bir adamdı; hiç tipim değildi."

"Yani sen babamı çirkin mi buluyorsun?"

"Hayır, onu çok yakışıklı buluyorum!"

Akıl büyülüdür. Bir parça akılla, bir beden güzelleşebilir. Böylece iki insan tanışır. Gerçek bir tanışmadır bu –birbirini seven iki akıl ile birbirini seven iki bedenin tanışması.

Brigitte Labbé uzun süre iletişim sektöründe görev aldıktan sonra Paris Sorbonne Üniversitesi'nde felsefe eğitimi gördü. "Çıtır Çıtır Felsefe" dizisi pek çok dile çevrilen yazar, katıldığı konferanslarda çocuklara zor konuların nasıl anlatılacağını paylaşıyor.

Pierre-François Dupont-Beurier
Paris'te lise felsefe öğretmeni. Dizinin yeni kitaplarında felsefi içeriği denetledi.

Çıtır Çıtır Felsefe 18

BEDEN VE AKIL
Yazanlar: Brigitte Labbé, P. - F. Dupont-Beurier
Resimleyen: Jacques Azam

Türkçe yayın editörü: Müren Beykan
Fransızca aslından Türkçeleştiren: Azade Aslan
Son okuma: Hande Demirtaş

Özgün adı: *Le corps et l'esprit*
© Éditions Milan, 2006
(300, rue Léon Joulin, 31101 Toulouse Cedex 9 France, editionsmilan.com)

Türkçe yayın hakları: Günışığı Kitaplığı, 2010
Yayın hakları, Milan Yayınevi'nden satın alınmıştır. Tüm yayın hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz ve kullanılamaz.

1. baskı: Kasım 2010 (1-11. baskılar 2000'er adet)
16. baskı: Ocak 2019 (12-16. baskılar 3000'er adet)

ISBN 978-9944-717-53-3

gunisigikitapligi.com

Baskı öncesi hazırlık ve kapak uygulama: Neslihan Özceylan
Baskı: Pasifik Ofset Ltd. Şti.
[Cihangir Mah. Güvercin Cad. Baha İş Merkezi A Blok No 3/1 Zemin Kat Avcılar 34310 İstanbul (0212) 412 17 77 Sertifika: 12027]

Günışığı Kitaplığı Yayıncılık A.Ş.
Sertifika: 36737
Büyükdere Cad. Polat İş Merkezi 87/6
Mecidiyeköy 34387 İstanbul
Telefon: (0212) 212 99 73
Faks: (0212) 217 91 74
E-posta: info@gunisigikitapligi.com

ÇITIR ÇITIR FELSEFE

Hayatı anlatan kitaplar

İyi ve Kötü
Adalet ve Haksızlık
Gerçekten ve Yalancıktan
Oğlanlar ve Kızlar
Güzellik ve Çirkinlik
Bildiklerimiz ve Bilmediklerimiz
Savaş ve Barış
İş ve Para
Özgür Olan ve Olmayan
Doğa ve Kirlilik
Cesaret ve Korku
Mutluluk ve Mutsuzluk
Liderler ve Diğerleri
Başarı ve Başarısızlık
Haklar ve Ödevler
Ben ve Başkaları
Yaşam ve Ölüm
Beden ve Akıl
Zaman Çok ve Zaman Yok
Söz ve Sessizlik
Aşk ve Dostluk
Şiddet ve Şiddetsizlik
Diktatörlük ve Demokrasi
Küçükler ve Büyükler
İnanmak ve Bilmek
Ahlaki Olan ve Olmayan
Olmak ve Sahip Olmak
Makineler ve İnsanlar
Hatırlamak ve Unutmak
Anlaşmak ve Anlaşamamak
Şans ve Şanssızlık